

molen De Nachtegaal

Nieuwsbrief nummer 1

derde jaargang , mei 2013

Eindelijk is de restauratie van de molen volop gaande en zichtbaar! In de winterperiode heeft de molenbouwer Kistemaker in een loods in Obdam gewerkt aan het herstel van de kap. De kap was er slecht aan toe. Door het wegwaaien van het riet heeft de molen lange tijd te duchten gehad van weer en wind. Dat is funest voor een houten constructie. De onderdelen die het meest waren aangetast zijn vernieuwd in Bilinga; een hardhoutsoort. De onderdelen die gerestaureerd konden worden zijn aangegoten met kunsthars en glasfiberstaven waarmee de oorspronkelijke sterkte van de constructie is hersteld. Er werd begonnen met het herstel van de voeghouten. Dit zijn de beide balken waarop de hele kap rust. Deze konden worden hersteld met glasfiberstaven en kunsthars. Bij nader onderzoek bleek dat de beide voeghouten aangepast zijn voor de huidige molen. Normaal gesproken zijn ze spiegellend. Maar in deze kap liggen twee linker voeghouten. Dat betekent dat bij de plaatsing van de kap afkomstig van een kilmolen rond 1883 een van de beide voeghouten is vervangen.

Tegelijk met het herstel van de kap was de molenbouwer bezig met het herstel van het bovenwiel. Dit is het grote wiel in de kap die om de as zit. Bij dit wiel moesten alle kammen worden vervangen. Door het malen van de molen slijten deze kammen waardoor ze gemiddeld een keer per 100 jaar moeten worden vernieuwd. Tot onze verrassing bleek

Ron Butterman bezig met de restauratie van de voeghouten.

Het herstel van het bovenwiel. Alle kammen zijn vernieuwd.

Een oude kam uit het bovenwiel met een verrassende tekst.

op een van de kammen een jaartal te zijn geschreven: **22 augustus 1883**. Hierdoor is met redelijk grote zekerheid te zeggen dat de kap in 1883 op De Nachtegaal is geplaatst waarbij toen tegelijkertijd een deel- of alle kammen zijn vernieuwd. Naast het jaartal stond de naam van de molenmaker: J. Westwijze Jz

In de sporen op de kap werden nog telmerken ontdekt. Een molen werd ooit als bouw pakket in de werkplaats van de molenbouwer vervaardigd. Vervolgens werd hij naar de plek getransporteerd waar hij vervolgens onderdeel voor onderdeel in elkaar werd gezet. Om er voor te zorgen dat alle onderdelen weer op de juiste plaats kwamen werd aan beide zijden van een constructieonderdeel telmerken aangebracht.

Begin april is de molenbouwer op de bouwplaats aan de Hobrederweg begonnen met het herstel van de achtkantstijlen. De naam zegt het al; op de acht hoeken staan zware verticale balken die de complete constructie van de molenromp vormen. Omdat deze balken koud op het metselwerk stonden is er vocht ingetrokken waardoor de onderreinden verrot waren. Ook aantasting door houtworm en boktor had de kwaliteit van het hout verzwakt. Deze onderreinden zijn vervolgens met grenenhout, net als de bestaande stijlen, aangelast. Daarna zijn, door leerlingen van het SPB in het kader van een leerlingenbouwplaats, de veldmuren opnieuw gemetseld. Nadat het metselwerk gereed was zijn de veldmuurtjes opnieuw gestukadoord waarna de molenbouwer kon beginnen met het opnieuw aanbrengen van de weegdelen.

Op 17 april is met een grote kraan de herstelde kap uit de loods in Obdam gehaald en op twee diepladers naar de Hobrederweg vervoerd. Daar is de kap weer in elkaar gezet en gecompleteerd. Tot slot kon de rietdekker het riet weer op de kap aanbrengen. Op 7 juni wordt de kap weer op de molen geplaatst. Mocht u daarvan getuige

De kap voor de restauratie

De achtkantstijlen op de nieuw gemetselde poeren.

De kap komt terug op de Hobrederweg.

willen zijn; dat kan. Vanaf de Hobrederweg kunt u getuige zijn van dit schouwspel. Tegelijkertijd met de kap zullen ook de roeden worden herplaatst. In de molenwereld spreekt men van twee roeden per molen; de leek spreekt van vier wieken.

De stalen roeden zijn ook naar de werkplaats geweest. Na doormeting bleken de uiteinden verrot. Deze zijn afgezaagd en vernieuwd. Om te zorgen dat ze de seizoenen weer kunnen trotseren zijn ze aan de binnenzijde en aan de buitenzijde in de tectyl gezet. Op dit moment is de aannemer bezig om de heklatten nieuw aan te brengen.

Schilderwerk.

Tijdens het herstel van de kap in de loods in Obdam is er onderzoek gedaan naar de kleurstelling van alle onderdelen van de molen. Ieder onderdeel van een molen heeft zijn eigen kleur. Ook zijn er regionaal weer afwijkingen. Zo hebben molens in West-Friesland een andere kleurstelling dan molens in de Zaanstreek. Door wetenschappelijk onderzoek kan worden vastgesteld welke de oorspronkelijke kleuren van de Nachtegaal waren. Vervolgens ontstaat er dan een spanningsveld. Welke kleur wordt er toegepast? De oorspronkelijke kleur die is aangetroffen of de kleur die er twee jaar geleden opzat? Bij de start van de restauratie is er in overleg met de molendeskundige van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Gerard Troost afgesproken dat bij de restauratie van ieder onderdeel de toestand van twee jaar geleden als uitgangspunt zou worden genomen. In principe geldt dit uitgangspunt ook voor de kleurstelling. Maar wat als nu duidelijk blijkt dat de moleneigenaar 20 jaar geleden op de weegdelen een kleur heeft gesmeerd uit een pot die toevallig over was? Op foto's is bijvoorbeeld duidelijk zichtbaar dat de molen in de jaren vijftig aan de buitenkant wit van kleur was terwijl hij vlak voor de restauratie donkergroen van kleur was. Een leidraad kan daarbij zijn als er

Het metselen van de veldmuurtjes door leerlingen van een leerlingenbouwplaats.

Terugggevonden verfresten tijdens het kleurenonderzoek.

Het schilderen van de kap door vrijwilligers.

regionaal historisch kleuronderzoek heeft plaatsgevonden en de uitkomsten daarvan gebruikt kunnen worden voor monumenten. Zo heeft dit onderzoek plaats gevonden in de Zaanstreek en in West-Friesland maar helaas niet in de Beemster. Zijn er specifieke Beemster kleuren?

Na veel overleg is er een modus gevonden waar iedereen vrede mee kon hebben. Daarna is in de werkplaats in Obdam door een groep vrijwilligers de kap lijvig in de grondverf gezet.

Ondertussen kijken we al uit naar de volgende fase. Naast de molen willen we nog dit jaar een molenschuur bouwen. Het ligt in de bedoeling om de schuur te verhuren. Met de opbrengst daarvan willen we het onderhoud van de molen voor de toekomst zeker stellen. Omdat het totale restauratiebedrag nog niet binnen is hebben we een aantal publieksactiviteiten op touw gezet. Zo was er op 6 april jl. een happening bij de familie Uitentuis op het erf; de koeien gingen die dag voor het eerst de wei in. De opkomst was geweldig. Meer dan 600 mensen bezochten de boerderij en velen ook de molen. Daarnaast hebben we een loterij opgezet. De eerste prijs is een auto! Op 4 oktober a.s. is de trekking. De loten a € 20,00 zijn te koop bij het buurthuis en bij tuincentrum Groenrijk in de Zuidoostbeemster en bij Novalux en het Infocentrum in Middenbeemster.

Belangrijke data

7 juni : Herplaatsing van de kap.

21 juni: De wieken draaien voor de 1^e keer.

4 oktober: De molen wordt heropend door de Commissaris van de koning dhr. J.W. Remkes.

Het schilderen van de kap door vrijwilligers.

A colorful lottery poster for 'Win(d) Mee'. The poster features a windmill icon and the text 'Win(d) Mee' in large blue letters. Below it, it says 'een loterij voor winnaars!' and 'Stichting tot behoud molen De Nachtegaal'. There are three cars (blue, red, green) shown. The main prize is 'HOOFDPRIJS: AUTO, NAAR EIGEN KEUZE!' with a value of €9,000.00. Other prizes include a bicycle for €750, travel vouchers, a wellness arrangement, and a helicopter flight. The drawing date is 'TREKKING 4 OKTOBER 2013'. The ticket price is '20 euro'. Logos for sponsors like SEAT, PCS, and Adrie Jonk are visible at the bottom.

Het lot uit de loterij.